

ION ŞAHIGHIAN

În ziua când i-a apărut cea mai frumoasă poezie („Contemporanul“ din 12 martie 1965), s-a răspîndit, fulgerător, în Capitală, vestea morţii lui George Călinescu, această excepţională figură a literaturii noastre moderne, acest stilp proeminent al culturii româneşti.

Odată cu dureroasa veste, a venit, în aceeaşi zi, ştirea că s-a stîns din viaţă decanul regizorilor noştri, Ion Şahighian.

De Ion Şahighian mă leagă multe amintiri, din vremuri depărtate, o colaborare care a început în 1911, cînd a jucat, la premiera lui *Înşir-te mărgărite* pe Murgilă şi, mai tîrziu, în 1920, cînd am montat la Teatrul Naţional *Electra* lui Hugo von Hoffmanstahl.

Eram director, el ajutor de regizor şi apărea într-un rol mut, bucătarul de la curtea lui Agamemnon, rol care nu exista în piesă, dar pe care l-am născocit eu, pentru a preveni un accident care ar fi stîrnit panică printre actori şi publicul din sală.

În spectacolul tragediei lui Hoffmanstahl se împletea un permanent joc de torţe. Cum am fost, totdeauna, împotriva unor artificii ca maioul, ţesătura care imită pielea omenească şi se poartă pe torsul şi picioarele actorilor şi ale actriţelor, nu m-am împăcat nici cu făcliile cu bec electric la capăt întruchipînd flacăra; am făcut torţe autentice cu vîrfurile muşcate în smoală şi mistuite de un foc viu.

Şahighian, deghizat în slujitor al atrizilor, urma să străbată mereu scena, să se amestece printre figuranţi şi, dacă dintr-o torţă s-a desprins şi a căzut pe scîndurile rampei un ghemotoc de smoală aprinsă, bucătarul lui Agamemnon trebuia să-l stingă, într-un gest calm, firesc, cu un prosop ud pe care-l purta la cîngătoare.

Am insistat asupra acestui amănunt, fiindcă amintirea omului de teatru care ne-a părăsit de curînd e legată mereu de el, mai puternică decît orice alte amintiri din strînsa noastră colaborare de mai tîrziu, încheiată cu înscenarea *Haiducilor* mei la Teatrul liceului Sf. Sava.

* * *

Ion Şahighian şi-a făcut ucenicia regizorală la şcoala lui Paul Gusti, acest minunat dascăl, maestru al artei realiste, care a dominat cîteva decenii teatrul românesc, fiind, asemenea lui Nottara, bunul său prieten, un muncitor integru, devotat

primei noastre scene, respectind cu religiozitate textul și intențiile autorului ca și marele lor contemporan Stanislavski, care proclama că regizorul, actorul, decoratorul, costumierul, toți sînt în slujba poetului dramatic.

Cu același respect al scrisului dramaturgului a muncit ani mulți și I. Șahighian, care și-a cîștigat galoanele cu încetul, a urcat treaptă cu treaptă spre culmile izbînzii, dăruind Teatrului Național reușite înscenări, colaborînd apoi cu Dina Cocea în sala din subsolul Teatrului „Comedia“, apoi la Teatrul Armatei, unde, împreună cu regretatul George Vraca, a dat înțietate repertoriului românesc, montind dramele în versuri ale lui Vasile Alecsandri și *Vlaicu Vodă* al lui Alexandru Davila.

Prea curînd plecat dintre noi, Ion Șahighian lasă amintirea unui regizor priceput și harnic.

TRAIAN CORNESCU

Nu putem vorbi despre Ion Șahighian fără să amintim de vechiul și bunul său colaborator, pictorul Traian Cornescu, decanul scenografilor noștri, care a murit puțină vreme înainte de excelentul regizor, la respectabila vîrstă de 80 de ani.

Traian Cornescu făcea parte din generația lui Camil Ressu, Teodorescu-Sion, N. Dărăscu, F. Șirato, Ștefan Dumitrescu, Marius Bunescu, N. Tonitza.

Era nepotul lui Ștefan Luchian, cu care a lucrat — în ultimii ani ai maestrului — și de a cărui influență s-a resimțit în tablourile sale cu coloritul cald, în care predomina galbenul pămîntiu, numit de francezi *ocre*.

Atras de luminile rampei, a început să lucreze pe suprafețe mari, sacrificînd pe pictor scenografului.

Această practică a dimensiunilor vaste l-a făcut să piardă din concentrarea artistului-zugrav, care se mulțumește să populeze suprafețe reduse, și i-a dăunat reputației sale de fruntaș al plasticii contemporane.

Iată de ce, în falanga artiștilor noștri contemporani, nu se prea vorbește de Traian Cornescu-pictorul, ci mai mult de autorul de decorații de teatru.

Puținele tablouri rămase de la el sînt pline de freamăt luminos: portrete, flori și peisaje, care atrag și opresc privirea, captivante prin arta lor realistă și, în același timp, prin evocările lor vibrante, adevărate colțuri de feerie.

Traian Cornescu a fost un om blind, delicat, iubit de colegii săi, iubit și stimat de subalternii săi din atelierele Teatrului Național, unde a funcționat cîteva decenii, și de cei de la Teatrul Armatei, pe care l-a onorat cu pensula și cu știința lui perfectă de tehnician al efemerelor construcții.

O cortină a lui reprezentînd o nuntă împăratească a delectat ani mulți pe spectatorii primei noastre scene. Traian Cornescu a trecut mai tîrziu la Teatrul Armatei din Dealul Spirei, apoi din bulevardul Magheru, unde, împreună cu Ion Șahighian, a îmbogățit repertoriul cu viziuni plastice pline de vervă, printre care montarea lui *Vlaicu Vodă* a fost una dintre cele mai reprezentative.

La Teatrul Național, unde l-am angajat ca director tehnic în 1920, el urma arhitectului Victor Ștefănescu, fiul celebrului compozitor și animator muzical. Arhitect, Victor Ștefănescu imprima decorului condițiile, relieful, masivitatea specialității sale. Cu Traian Cornescu năvălește pe scenele noastre pictura — culoarea, zveltețea pinzei zugrăvite înviorînd priveliștile din lumina rampei, mai presus de scheletele grele ale scîndurii construite.

Cred că Traian Cornescu merită o expoziție retrospectivă, în care să figureze puținele și luxuriantele sale tablouri aflate pe la particulari, precum și fotografiile, dacă nu machetele celor mai reușite decoruri ale sale, opera unui zugrav conștiincios, pasionat om al culiselor, al fundalurilor, al grădinilor și al cerdacurilor înflorite, al interioarelor pitorești, foarte talentat și îndrăgostit de meseria lui.

Victor Eftimiu